

Herregårdenes Dag

En oplysningskampagne for de danske herregårde

Af museumsinspektør, cand.mag. Marie Kirstine Elkjær, Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum

Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum stod den 20. august 2023 i spidsen for den nationale begivenhed Herregårdenes Dag for femte gang. Med en tilslutning på 44 slotte og herregårde og mellem 5.000 og 6.000 besøgende landet over slog begivenheden rekord både med hensyn til deltagende slotte og herregårde og i forhold til besøgstal.¹

Tilbage i 2019 blev Herregårdenes Dag afholdt for første gang som et nonprofit-pilotprojekt, og tanken var, at begivenheden skulle fungere som en national oplysningskampagne for alle de danske herregårde og den kulturarv, de repræsenterer.² Siden da er Herregårdenes Dag vokset år for år, og i alt 72 forskellige herregårde og

slotte har deltaget i perioden 2019-23. Det vidner om en massiv folkelig interesse i de gamle, historiske huse, og det viser, at Herregårdenes Dag er ved at blive en fast tradition.

Denne artikel beskriver udviklingen af Herregårdenes Dag og forsøger at forklare den succes, som begivenheden har opnået igennem de fem år, den har eksisteret.

Oplysningskampagne for herregårde

Siden Gammel Estrup tog navnet Danmarks Herregårdsmuseum i 2018 og dermed tog ansvar for hele Danmarks herregårdshistorie, har museet arbejdet målrettet for at formidle alle de 730 danske herregårdes historie med alt, hvad dertil hører af herregårdsbygninger og -landskaber, genstande, indretning og boligkultur samt ikke mindst historien om alle de mange mennesker, som arbejdede på og ved herregårdene – det være sig herskab og tjenestefolk, bønder, skovarbejdere, forvaltere og alle de andre folk, som alle er med til at tegne et billede af livet på landet førhen.

Det danske landskab er formet af herregårdene, der gennem århundreder har været den væsentligste drivkraft på landet. De store, gamle hovedbygninger ligger stadig i landskabet som vidnesbyrd om godsernes enorme betydning førhen – som både økonomiske og

Siden 2019 har der været afholdt Herregårdenes Dag den tredje søndag i august. Her åbner en række slotte og herregårde deres huse og haver med forskellige arrangementer. For eksempel kunne man i 2023 for første gang besøge Løvenholm på det nordlige Djursland, der normalt er lukket for offentligheden. I anledning af Herregårdenes Dag åbnede herregården op, og man kunne komme med på en eksklusiv rundvisning efterfulgt af kaffe og kage. Foto: Isabella Margaard Schrey.

I 2023 kunne man besøge 44 herregårde over hele landet på Herregårdenes Dag. Plakat fra Herregårdenes Dag 2023, Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum, Marie Kirstine Elkjær.

politiske, sociale og kulturelle centre. Og det kan virke paradoksalt, at selvom herregårdene har haft meget stor betydning, og selvom de helt op til midten af 1900-tallet stadig var de største arbejdspladser på landet, så kender nutidens danskerne ikke nødvendigvis den historie, der ligger i deres egen baghave. Herregårdene har formet den natur og det kulturmiljø, der omgiver os i dag, og med Herregårdenes Dag ønsker Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum at synliggøre de mange smukke, storslåede herregårdsanlæg, bygningerne og landskabet omkring dem, der ligger overalt i landet og fortæller historien om herregårdene og livet på landet før i tiden.

Ud fra museets erfaringer fra fysiske besøg på Gammel Estrup – cirka 100.000 årligt – samt tilkendegivelser i brugerundersøgelser og anmeldelser og statistik fra blandt andet museets digitale opslagsværk Danskeherregaarde.dk, hvor 1.000 brugere dagligt søger information om de danske herregårde, havde museet en velbegrundet formodning om, at danskerne var interesserede i herregårde. Og der måtte være et publikum til en temadag, hvor danskere over hele landet kunne besøge slotte og herregårde og blive klogere på deres lokale kulturarv.

Det var naturligt at udvikle et folkeligt, landsdækkende formidlingskoncept, der skulle have fokus på denne “glemte” kulturarv, som herregårdene repræsenterer, og det blev derfor besluttet at etablere en årligt tilbagevendende begivenhed, der skulle åbne herregårdenes huse og haver for den brede befolkning under titlen Herregårdenes Dag.³

Et bæredygtigt koncept

Allerede det første år, hvor Herregårdenes Dag blev afholdt, var der stor interesse og bevågenhed fra både slotte og herregårde, publikum og medier. Med 33 deltagende

herregårde, massiv medieomtale på blandt andet Danmarks Radios platforme og knap 4.000 besøgende på landsplan på selve dagen var begivenheden en succes allerede i premiere-året 2019. Og på trods af corona-epidemien i 2020 og 2021 var der de følgende år en støt stigning i deltagende herregårde og besøgende til de enkelte events rundtomkring i landet.⁴ Interessen og begejstringen fra publikum bekræftede, at der var en vedholdende interesse i de danske slotte og herregårde og den historie og kulturarv, de udgør, og museet fortsatte derfor arbejdet med at cementere Herregårdenes Dag som en fast tradition.

Lige fra begyndelsen var der blevet opsat en række principper for Herregårdenes Dag. For det første skulle der selvfølgelig være tale om slotte og herregårde og ikke andre historiske bygninger, og de enkelte steder skulle åbne et eller andet på matriklen på dagen.⁵ Det vil sige hovedbygningen, avlsbygninger eller andre bygninger, haver eller skovområder. De skulle tilbyde noget særligt, for eksempel gratis entré til hus eller have, havevandring med godsejeren, adgang til et sted, der ikke normalt var åbent, eller særlige aktiviteter i form af for eksempel koncerter og teaterforestillinger, levendegørelse og markeder, fødevarepræsentationer eller et særligt tilbud på mad, overnatning eller andet markedsført som et eksklusivt Herregårdenes Dag-tilbud. Kun fantasien skulle sætte grænser for, hvad man kunne tilbyde, så længe det foregik et sted på matriklen på Herregårdenes Dag. Ambitionen var at få åbnet så mange slotte og herregårde som muligt og sørge for, at der var en geografisk spredning, så alle danskere kunne finde en åben herregård i deres egen landsdel.

For at få så mange slotte og herregårde som muligt til at deltage har det hele tiden været projektets dogme,

at det skulle være nemt at være med. Gammel Estrup har derfor gennem alle årene haft personlig kontakt med alle de deltagende slotte og herregårde og hjulpet med sparring og markedsføring og for eksempel udvikling af skabeloner til pressemeddelelser med videre. Gammel Estrup har desuden overordnet formidlet budskabet om Herregårdenes Dag via pressearbejde, synliggørelse på sociale medier, på museets egne platforme samt gennem samarbejder med forskellige turistorganisationer og -foreninger.⁶ De mange deltagende slotte og herregårde er vidt forskellige og har forskellige formål med deres virke – nogle steder er det greven selv, der står for arrangementet, andre steder er det eventkoordinatorer, landmænd eller historikere. Derfor har det været vigtigt at synliggøre ikke kun det folkeoplysende ønske om at sprede viden om kulturarv, men også de økonomiske fordele i form af solgte billetter og produkter samt synlighed i offentligheden.⁷

Konceptet viste sig at være bæredygtigt for de deltagende slotte og herregårde, der for manges vedkommende har deltaget gentagne gange, og tiltalende for publikum, som i stigende grad opsøger Herregårdenes Dag og information om begivenheden. For at synliggøre Herregårdenes Dag endnu mere og skabe en overskuelig tilgang til begivenheden og det konkrete program med de enkelte slotte og herregårdes events fordelt på landsdele blev hjemmesiden Herregaardenesdag.dk lanceret i 2021 som grundlæggende platform for begivenheden.⁸

Hjemmesiden supplerede profilen @herregaardenesdag på det sociale medie Instagram, hvor Gammel Estrup fra 2021 har kommunikeret budskabet om Herregårdenes Dag, og hvor brugerne kan benytte hashtagget #herregaardenesdag.⁹ Ud over den grundlæggende kommunikation omkring Herregårdenes Dag,

som Gammel Estrup løbende har stået for, har det været altafgørende, at de enkelte deltagende slotte og herregårde har markedsført deres egne arrangementer, og via et tæt samarbejde, sparring og konkret hjælp til for eksempel markedsføring og pressearbejde er det lykkedes at få aktiveret lokale medier og samarbejdspartnere over hele landet.

Danskerne vil have kulturarv

Herregårdenes Dag har fra begyndelsen vakt interesse blandt både herregårdsejere, kulturinstitutioner, medier og borgere, og konceptet har talt ind i en samfundsstrømning og interesse for kulturarv, som findes i befolkningen. Det understøttes af Realdanias Kulturarvsundersøgelse, som senest udkom i foråret 2023. Undersøgelsen påviser gennem en komparativ analyse danskernes forhold til kulturarven. Hvordan vi bruger kulturarven, hvad vi interesserer os for ved kulturarven, og hvordan vores forhold til kulturarven har ændret sig over tid.¹⁰

Undersøgelsen viser, at danskerne helst vil bevare historiske steder og bygninger fra før 1960, og slotte og herregårde anses – sammen med runesten – som mest værd at bevare. Hele 76 procent af alle de adspurgte mener, at slotte og herregårde er bevaringsværdige, mens det for eksempel kun er 6 procent, der mener, at højhuse fra 1960'erne er værd at bevare. Man kan derfor ret entydigt konkludere, at de danske slotte og herregårde udgør en stor værdi i den brede befolkning. Samtidig viser undersøgelsen, at omkring 70 procent af danskerne opsøger kulturarv på ture, udflugter og ferier en gang imellem, ofte eller meget ofte, og inden for de sidste 12 måneder har 16 procent af danskerne besøgt en herregård, 32 procent har besøgt et ældre parkanlæg, som eksempelvis en herregårdshave, og 41 procent har besøgt et

I 2023 gæstede 1.450 mennesker Gjorslevs marked på Herregårdenes Dag. Gjorslev benyttede Herregårdenes Dag i 2020 til at lancere deres marked, der siden er blevet en lokal tradition på Stevns. Gjorslev Gods har i 2023 deltaget i Herregårdenes Dag fire gange. Foto: Gjorslev Gods.

I 2023 kunne man på Selsø Slot i Nordsjælland både opleve renæssancedans, historiske værksteder, børneaktiviteter og særlige rundvisninger på Herregårdenes Dag. Selsø Slot havde i 2023 deltaget i Herregårdenes Dag tre gange. Foto: Selsø Slot, Nationalpark Skjoldungernes Land.

ældre byggeri såsom en borg eller et slot. Man må derfor konkludere, at danskerne i høj grad opsøger kulturarv og vægter bevaring af kulturarven højt – ikke mindst borge, slotte og herregårde samt historiske haver.¹¹

Kulturarven manifesteret i de mange danske herregårde er således vigtig for danskerne, og det kan derfor ikke undre, at Herregårdenes Dag er blevet en succes. Folk er interesserede i historien, og det afspejler sig i ønsket om at komme ud og se nogle af de gamle, historiske huse, der ligger i stort set ethvert lokalområde.

Alle danskeres historie

De danske herregårde ligger spredt ud over landet og vidner om tidligere tiders samfund og historie, og gennem herregårdshistorien kan vi blive klogere på vores fælles fortid. Vi skal ikke længere tilbage end midten af 1900-tallet, da udgjorde herregårdene stadig de største arbejdspladser på landet. Derfor vil de fleste danskere med en simpel google-søgning kunne finde en slægtsmæssig relation til en herregård. Samtidig vil de fleste

danskere i dag bo i nærheden af en af de majestætiske herregårdsbygninger eller et landskab, der er formet af den lokale herregård, og alle er således på den ene eller på den anden måde påvirket af herregårdene og deres historie.

Derfor er de danske herregårde vigtige for den nationale identitet, for danskernes helt private historie og som udflugtsmål, og måske derfor er der en stadigt stigende interesse for Herregårdenes Dag, hvor man kan opleve historiens vingesus og forhåbentlig få en bevidsthed om sit eget lokalmiljøes historie og måske også den lidt større forståelse af herregårdenes betydning i vores alle sammens fælles historie.

Med Herregårdenes Dag har Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum sat fokus på de danske herregårde og den historie, de repræsenterer. Der er skabt en tradition, som museet fortsat vil stå i spidsen for over de kommende år, så man også i fremtiden kan besøge en række slotte og herregårde landet over den tredje søndag i august.

Noter:

- 1 Det præcise besøgstal er svært at beregne, da de enkelte slotte og herregårde ikke tæller systematisk op, og mange steder bare åbner for eksempel haven i et bestemt tidsrum. Besøgstallet for Herregårdenes Dag er derfor udregnet med udgangspunkt i 120 personer per sted i gennemsnit. Men det er et konservativt bud. Nogle steder har der været færre, som for eksempel ved unikke omvisninger med tilmelding – eksempelvis 25 deltagere på Sønderskov i 2022 og 30 deltagere på Jægerspris Slot i 2023 – men andre steder har der været væsentligt flere, som for eksempel steder med åbent hus og/eller gratis adgang – eksempelvis henholdsvis 1.400 og 1.450 besøgende på Gjorslev Gods i 2022 og 2023.
- 2 Der er som udgangspunkt ingen økonomi eller finansiering bag projektet Herregårdenes Dag. I 2021 fik Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum dog midler fra Brebølfonden til udvikling og hosting af hjemmesiden Herregaardenesdag.dk.
- 3 I etableringen af Herregårdenes Dag har Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum skelet til den hollandske *Dag van het Kasteel*, som siden 2008 har været afholdt 2. pinsedag på slotte og herregårde over hele Holland. De Nederlandse Kastelenstichting (The Dutch Castle Foundation) står bag udvikling og gennemførelse af *Dag van het Kasteel*. Se Kastelen.nl.
- 4 I 2020 og 2021 var Danmark præget af Covid19-pandemien, som i perioder lukkede landet, og som påvirkede oplevelsesindustrien med restriktioner som afstandskrav, forsamlingsforbud, påbud om mundbind og andre regler for at begrænse smittespredning.
- 5 Slotte og herregårde defineres i udgangspunktet efter Dansk Center for Herregårdsforsknings definition, se Herregaardsforskning.dk/hvad-er-en-herregaard, men i praksis tillades andre deltagere, som i offentligheden i dag med rimelighed kan opfattes eller omtales som en herregård. Fra 2023 linkes de enkelte herregårde (efter Dansk Center for Herregårdsforsknings definition) på Herregaardenesdag.dk til den respektive herregård på Danskeherregaarde.dk, hvorved det fremgår for brugerne, hvilke steder der kan karakteriseres som en “rigtig” herregård.
- 6 Gammel Estrup indgik for eksempel et samarbejde med foreningen Danske Slotte og Herregårde om synliggørelse i 2019 og 2020 og med Danish Club (Historiske Huse) løbende i perioden 2019-23. I 2023 har museet samarbejdet med Visit Lolland-Falster omkring herregårde på Sydhavsøerne, og det er målsætningen at samarbejde med flere Visit-organisationer fra de forskellige landsdele fremover.
- 7 De fleste deltagende herregårde har i en eller anden grad åbent for publikum i forvejen. Museer og institutioner har i højere grad et folkeoplysende sigte med deres deltagelse, mens de privatejede slotte og herregårde – der driver en form for oplevelsesvirksomhed – lægger mere vægt på den forretning eller awareness, de kan skabe på baggrund af Herregårdenes Dag. I en af evalueringerne fra 2019 lød det for eksempel: “*Der blev løst regnet lavet festaftaler på DKK 200.000,00 i dag, så åbent hus indtjeningen synes ok*”. Dette er et tydeligt eksempel på det økonomiske incitament, der for nogle slotte og herregårde er afgørende for deltagelse i Herregårdenes Dag. Internt evalueringsdokument.
- 8 Se Herregaardenesdag.dk.
- 9 Se Instagram.com/herregaardenesdag.
- 10 Tallene i det følgende stammer fra Realdanias kulturarvsundersøgelse fra 2023.
- 11 Analysen fra denne artikel er gengivet i en kronik i Kristeligt Dagblad i september 2023 som del af debatten om en ny museumsreform.

Litteratur:

Dansk Center for Herregårdsforskning: "Hvad er en herregård",

på: Herregaardsforskning.dk/hvad-er-en-herregaard.

Danskeherregaarde.dk.

Encounter.network/news/day-of-the-castle-the-netherlands.

Herregaardenesdag.dk.

[Instagram.com/herregaardenesdag](https://www.instagram.com/herregaardenesdag).

Kastelen.nl.

Realdania: *Kulturarvsundersøgelsen, 2023*.